

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum perhibere falsum testimonium sit peccatum mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

citari, unde facile a memoria elabuntur. Quin- immo aliqua discordia in talibus facit testimo- nium credibilis, ut Chryso. dicit super Matt. quia si in omnibus concordaret, etiam in minimis uide- rentur ex condicito eundem sermonem proferre: qd tamen prudentiae iudicis relinquitur discernendu.

AD TERTIVM dicendum, quod illud locum het specialiter in episcopis, presbyteris, diaconis, & cleri- cis ecclesiae Romanae, propter eius dignitate: & hoc triplici ratione. Primo quidem, quia in ea tales insti- tuti debent, quorum sanctitati plus credatur quam mul- tis testibus. Secundo, quia homines, qui habent de aliis iudicare, saepe propter iustitiam multos aduer- sarios habent: unde non est passim credendum testi- bus contra eos, nisi magna multitudo conveniat. Tertio, quia ex condemnatione alicuius eorum de- rogaretur in opinione hominum dignitati illius Ec- clesiae, & authoritati, qd est periculosius, quam in ea to- lerare aliquem peccatorem: nisi sit valde publicu, & manifestum, de quo graue scandalum oriretur.

Homil. 7. paulo post princi. inci- pit haec ho- mil. Opor- tuerat non quidem, ro- mo 1.

¶ Super quast. septen- gesime articulum tertium.

¶ In artic. 3. multa de conditionibus tes- tium in aliquibus causis vel casibus esse dicenda, nisi iuris- tibus haec relinquen- da essent a me. quia non suscepi omnes in iure, sed in moralib' scribendi.

¶ In responsione ad tertium, habes quod supra dictum est de declinando in bona vel malam opinionem proximi quod ad actum iudicis, vel quod ad actum cautele. Pau- per. n. non iudicatur malus, sed cauetur ab illo, ne sit malus men- tiendo propter pau- pertatem &c.

¶ In responsione ad tertium, habes quod supra dictum est de declinando in bona vel malam opinionem proximi quod ad actum iudicis, vel quod ad actum cautele. Pau- per. n. non iudicatur malus, sed cauetur ab illo, ne sit malus men- tiendo propter pau- pertatem &c.

Artic. huius quast.

Greg. in re- gistro lib. 11. ca. 54. a me- dio. Et habe- tur 2. q. 4. c. Presal. Art. preced.

IN artic. 3. multa de conditionibus tes- tium in aliquibus causis vel casibus esse dicenda, nisi iuris- tibus haec relinquen- da essent a me. quia non suscepi omnes in iure, sed in moralib' scribendi.

AD TERTIVM sic proceditur. H Videitur, quod alicuius testi- monium non sit repellendu nisi propter culpam. Quibusdam. n. in panam infligitur, quod ad testi- monium non admittantur, sicut patet in his, qui infamia notatur: sed panam non est inferenda nisi p culpa. ergo videtur quod nullius testimonium debeat repelli, nisi propter culpam.

¶ 2 Praet. De quolibet presumen- dum est bonum, nisi appareat co- trarium: sed ad bonitatem homi- nis pertinet, quod veru testi- monium dicat: cum ergo non possit constare de contrario, nisi pro- pter aliquam culpam, videtur qd nullius testimonium debeat repelli, nisi p culpam.

¶ 3 Praet. Ad ea, quae sunt de necessitate salutis, nul- lus redditur non idoneus, nisi propter peccatum: sed testificari veritatem est de necessitate salutis, ut su- pra dictum est. ergo nullus debet excludi a testifi- cando, nisi propter culpam.

SEDCONTRA est, quod Grego. dicit, & ha- betur secunda quast. 4. Qui a seruis suis accusatus est Episcopus, sciendum est, quod minime audiri de- buerunt.

RESPON. Dicendum, quod testimonium sicut dictum est, non habet infallibilem certitudinem: sed probabilē: & ideo quicquid est, quod probabilitate afferat in contrario, reddit testimoniu inefficax. Red- ditur aut probabile, qd aliquis in veritate testifica- da non sit firmus, quandoque quidem propter culpam, sicut infideles, & infames: item illi qui publico crimi- ne rei sunt, qui nec accusare possunt: quandoque aut absque culpa, & hoc e vel ex defectu ronis, sicut pa- tet in pueris, amebus, & mulieribus. vel ex affectu, sicut patet de inimicis, & personis coniunctis, & do- mesticis: vel etiam ex exteriori conditione, sicut sut pauperes, serui, & illi, quibus imperari potest, de qui- bus probabile est, quod de facili possunt iduci ad tes- timonium ferendum contra veritatem. Et sic patet,

quod testimoniu alicuius repellitur p panam, & absque culpa.

AD PRIMUM ergo dicitur, qd repelli a testimonio, magis pertinet ad cauetur moni uiuandi, quam ad panam in iudicio.

AD SECUNDVM Dicendum, qd de testi- monio est bonum, nisi appareat contra- modo non uerget in periculum alicuius est adhibenda cautela, ut non de- credatur, secundum illud 1. Ioan. 4. Nihil omni spiritui.

AD TERTIVM Dicendum, quod testi- monio salutis, supposita testis idonei- dine iuris. Vnde nihil prohibet, alicuius testimonio ferendo, si non repentur ad iura.

ARTICVLVS IIII.

¶ Vtrum falsum testimonium semper sit peccatum mortale.

AD QVATVM sic procedit. Vbi, quod falsum testi- monium non semper sit peccatum mortale. Contingit. n. aliquem falsum testimoniu ferre ex igno- rantia facti: sed talis ignorantia excusata peccato mortali: ergo testimonium falsum non semper est peccatum mortale.

¶ 2 Praet. Mendacium, quod ali- cui prodest, & nulli nocet, est offi- ciosum, quod non est peccatum mortale: sed quandoque in falso testimonio est tale mendacium: puta, cum aliquis falsum perhi- bet, ut aliquē a morte liberet vel ab iniusta sententia, quae intente- tur per aliquos falsos testes, vel p iudicis peruersitate. ergo tale fal- sum testimonium non est pecca- tum mortale.

¶ 3 Praet. Iuramentum a teste re- quiritur, ut timeat peccare mor- taliter peierando. hoc autem non esset necessarium, si ipsum falsum testimonium esset peccatu mor- tale: ergo falsum testimonium non semper est peccatum mortale.

SEDCONTRA est, qd dicitur Pro. 12. Falsus testis non erit impunitus.

RESPONDEO. Dicendum, qd falsum testimoniu het triplicem deformitate. Vno modo ex pui- rio, ga testes non admittuntur, nisi iurati: & ex hoc sepe est peccatum mortale. Alio modo, ex violatione iustitiae, & hoc modo e peccatum mortale in suo genere, sicut & quilibet iniustitia. Etio in pcepto decalogi sub hac forma interdicit falsum testimoniu, cu dicitur Exo. 20. Non lo- queris contra proximum tuum falsum testimonium. Non. n. con- tra aliquem facit, qui eum ab iniu- ria facienda impedit, sed solum qui ei sua iustitia tollit. Tertio, ex ipia falsitate, secundum quod omne

tie. & memora corrigat actum suum, ideo debet quilibet in tali ca-
sa corrigere obliuionem suam, ut saltem debilitet prius falso a se
dictum. Et si persona est bonae fame, & in opinione hominum
propter eius uitam bonam talis conscientia, quod non possit ca-
dere in mentem hominum illius notitiam habentium, quod perni-
cium mendacium

dicere: & cum iura-
mento aliter obli-
uionem suam, & pu-
ri ueritatem prout
mouendū, cuius est
magis testium di-
stinguere, postea ppea
a iuramento uel execu-
tione desistere, & a-
liis, prout melius
posse obuiare, si il-
le in cuius fauorem
fallum fuerat dictū,
non desistit, aut resti-
tuit, cum teneat hoc
facere ad talis iuri iu-
ramentum in foro
conscientie.

In responsione ad
secundum eiusdem
articuli, dubium oc-
currit circa illam rati-
onem redditam, In
iudicio iudicium
non est iudicium: &
ideo ex utroque fal-
sum testimonium iudi-
ciale, non est peccatum
mortale. Primo qui-
dem, quia aduersari
hoc uidetur distinctio
inter sententiam
iudicalem, & iniustam.
Nam si iniustum iudi-
cium non est iudicium
constat quod iniusta
sententia non est sen-
tentia: et non est sen-
tentia: ergo est nulla.

Ad secundum dicendum,
quod iniustum iudicium, non est iudicium:
& ideo ex utroque falsū
testimonium in iniusto iudicio
prolatum ad iniustitiam impediendam,
non habet rationem peccati
mortalis: sed solum ex iuramen-
to uiolatio.

Ad tertium dicendum, quod homines
maximè abhorrent peccata, quae
tententur ergo est nulla.

Impossibile est namque, & non intelligibile, quod non sententia sit sen-
tentia iniusta, ergo sententia est nulla, male ergo distinguitur in-
ter sententiam iniustam, atque nullam, tamquam aliqua sit sententia iniusta,
quae in non est nulla. Secundò, quia aduersari ut iuri Canonico,
Nā secundū illud, Sententia pastoris siue iusta, siue iniusta, est ti-
menda, ut patet ex autoritate beati Gregorii in Decretis 11. q. 3.
Sententia ex plenti aut doctrina, iniustū iudicium, quia non est iudi-
cium, non obligat testes, si iuramentū non interuenit eorū ad menda-
cium pncipiolum. Igitur iniusta sententia, quae est conclusio iniusti iu-
dicij, non obligat reū ad pncipiolum inobediētia. Sic, si hē reus
ad sententiam, sicut testes requisiti, & coacti ad iudicij pcessum.
Ad hoc dicitur, quod aliter in pure moralibus uimur nominibus iudi-
cij, & sententiae, & aliter iuristae utuntur illis. Et propterea acci-
dens in morales ad sola rei ueritate spectates, non distinguat inter
iudicium iniustum, & nullū iuristae aut inter ea distinguant. Scito
igitur quod sententia iniusta, licet apud iuristas, ut patet 11. q. 3. Epi-
scopus, in subiunctis per Gratianum, multipliciter dicatur, si uel
ex animo, ut cum quis ex odio condemnat aliquem: uel ex ordi-
ne, ut cum non seruato iuris ordine condemnat uel ex causa, ut
cum quis condemnat innocentem, ad nostrum propositum, ut in
litera patet. Sententia tertiò modo iniusta spectat, quoniam talis
sententia est per se iniqua, reque autem duae per accidens, ut pri-
ma, aut quasi per accidens, ut secunda. De sententia ergo iniusta
quia iniustum determinat, puta, damnationem innocentis, dicitur
quod est, quod secundum ueritatem non est sententia: & similiter iudicium
sit iniustum, non est iudicium. Et ratio est, quia iudicium
est determinatio iusti, ut superius patet in q. 60. ar. 1. Et sententia
est facta lex particularis in particulari facto, ut in ar. 1. q. 67. supe-
rius eniam patet. Constat autem, quod determinatio iniusti, quam
significat iniustum iudicium, non est determinatio iusti, quae signi-
ficat iudicium: nec lex iniqua particularis, quam significat iniusta
sententia, est lex particularis, quam significat sententia. Sicut
uenerunt patet, quod leges iniquae, non sunt leges, sed legum
corruptiones. Unde nec iniquum iudicium, nec iniusta sententia
habet obligatiuam. Et propterea quantum est ex parte sui,
non obligat testes, ministros, aut reum. Dico autem ex parte sui,
quia aliunde contingit quandoque, quod huiusmodi sententis
parandum est, puta, si iniustitia aut non continetur in senten-
tia, aut non sit manifesta alijs. Si enim in sententia manifesta in-

A iniustitia continetur, tunc continet errorem intolerabilem, & a-
pud iuristas etiam est nulla. Si non continetur in sententia iniu-
stia, aut si continetur, non tamen est publice manifesta, tunc
quamuis secundum ueritatem sit nulla, quia tamen non spectat
ad quemlibet, sed ad publicam potestatem, atque scientiam hęc
decernere, timenda est, & appellandum, vel alias recur-
redum ad superiorem, ne ipse contemptus sententiae culpabilem eum reddat. Et hoc intē-
debat Gregorius per illud, Sententia pas-
toris. Et haec doctrina consonat aperte superioribus dictis
ab auctore in quest. 61. art. 6. ad tertium, & dictis in quest. 67.
art. 2.

QVAESTIO LXXI.

De iniustitia que fit in iudicio ex parte
aduocatorum, in quatuor
articulis diuisa.

PROSTEUA considerandū
est de iniustitia, quae fit in
iudicio ex parte aduo-
catorum.

ET CIRCA hoc quæruntur
quatuor.

¶ Primò, Vtrum aduocatus teneatur
præstare patrocinium cau-
sæ pauperum.

¶ Secundò, Vtrum aliqui debeant
arceri ab officio aduoca-
ti.

¶ Tertio, Vtrum aduocatus pec-
cet, iniustam causam defenden-
do.

¶ Quarto, Vtrum peccet pecu-
niam accipiendo pro suo patro-
cinio.

Grina hæc sacris canonibus decernentibus, quod iniusta sententia sit
timenda, & executioni mandanda, ut capitulo, Pastoralis, de of-
ficio delega. dicitur: quoniam hic vires sententiae iniustae tradun-
tur, ubi ex accidentibus circumstantijs, scilicet, quia occulta, seu am-
bigua, uel non manifesta iuri iniustitia est, subiectorum officium
determinatur, quod scilicet ante manifeste prolatam iniustitiam
timenda est, aut exequenda est a subditis. Et ex his sequitur, quod si
mihi constiterit in me esse prolatam sententiam excommunicationis
iniustam, si non possum aliter meam innocentiam tueri simpliciter,
vel pro nunc, possum interim uitato scandalo interesse secre-
to loco diuinis, & celebrare. Et eadem ratione illi qui nouerunt
me virum bonae conscientiae, & credunt me innocentem, quam-
uis sciant me excommunicatum, possunt mihi feruire in missa,
aut participare alias in diuinis, secreto tamen: quoniam sic facien-
do, & timerit iniusta sententia, ac executioni mandatur in publi-
co, & satisficit iudicio humano iudicandi quae foris sunt, dum ma-
nifeste uident, quod non contemnitur Ecclesiae auctoritas, & non
priuatur innocens omnino spiritualibus consolationibus anima-
sua, qui in ueritate non est excommunicatus, quia in ueritate sen-
tentia iniusta non est sententia.

¶ Super Questionem septuagesimam primam.

EN titulo articulo primo, & cæterorum quæstio, septuagesime
primæ aduerte, quod aduocatus hoc in loco cõmuniter signifi-
cat tam eum, quem dicimus uulgariter aduocatum, quam pro-
curatorem, ita tamen quod aduocatum non uoces eum, qui solū
consilium dat in scripto, aut uerbo domi: sed qui patrocinatur
opere, comparendo coram iudice. Unde & August. vi in articulo
quarto habes, distinguit aduocatum contra iurisperitum, dicens,
quod aduocatus iustum patrocinium, & iurisperitus uerum con-
siliū licite uendit.

¶ Super quæstionis septuagesime primæ articulum primum.

IN articulo primo eiusdem q. 71. dubium occurrit de sentu lite
ra in illis uerbis, Si in promptu appareat, quomodo ei aliter
subueniri possit, &c. Nam aut intendit, quod ex hoc, quod in
promptu appareat modus, quo potest aliter pauperi subueniri,
Secunda Secunda S. Thomæ. Y 2 non